

МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ПРЕДСТАВНИЦТВО ФОНДУ ГАНСА ЗАЙДЕЛЯ В УКРАЇНІ

**МЕДІАЦІЯ В СУДОВІЙ, ПРАВООХОРОННІЙ
ТА ПРАВОЗАХИСНІЙ СИСТЕМАХ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(30-31 травня 2019 року)

Одеса – 2019

УДК 347.9:347.127.15(08)
М42

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Медіація в судовій, правоохоронній та правозахисній системах:
М42 матеріали міжн. наук.-практ. конф., м. Одеса, 30-31 травня 2019 р.
— Одеса: ОДУВС, 2019. — 253 с.

УДК 347.9:347.127.15(08)

© ОДУВС, 2019

*Албул С. В.,
кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності ОДУВС*

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Як альтернативний (позасудовий) метод вирішення конфліктів, медіація була розроблена ще у 70-ті роки ХХ століття в США. Міжнародне визнання медіації сталося наприкінці 1999 року, коли у Відні було проведено першу міжнародну конференцію з питань медіації. Медіація в її сучасному розумінні знайшла своє закріплення в Директиві 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Європейської Ради «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах», яка набрала чинності у травні 2008 року. Активний розвиток медіації у світі за останні десятиріччя супроводжується її спеціалізацією. Крім комерційної (медіації у сфері бізнесу)

найбільш активно розвиваються такі напрями, як: трудова медіація (корпоративна), сімейна, шкільна (підліткова) [1, с. 132].

Окремо слід виділити медіаційні програми примирення потерпілих і правопорушників (відновне правосуддя). Вперше такі програми з'явилися наприкінці 70-х років XX століття у США та на початку 80-х вже в Європі. Першою з європейських країн цю програму ініціювали Велика Британія. На сьогодні такі програми примирення закріплені на законодавчому рівні та успішно використовуються в Австрії, Німеччині, Норвегії, Польщі, Фінляндії, Франції та Чехії. В інших країнах Європи – у Данії, Іспанії, Італії, Нідерландах, Швеції – у цьому напрямі були розроблені пілотні проекти. Процес примирення полягає в організації зустрічей потерпілого і правопорушника за справами, які передаються із правоохоронних та судових органів у разі, якщо злочинець визнав факт вчинення ним злочину. Вона є спробою досягнення добровільного порозуміння (примирення) між потерпілим і правопорушником з метою відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди. Таким чином, злочинцям надається шанс конкретними діями поновити справедливість, а також, якщо будуть до цього готові, виказати розкаяння і просити вибачення.

За своєю сутністю медіація це альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів та конфліктів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора (посередника) [2, с. 9]. Медіація проводиться за взаємною згодою сторін спору на підставі принципів добровільної участі, рівності, активності і самовизначення сторін медіації, незалежності, нейтральності та конфіденційності інформації щодо медіації. Сторони спору беруть участь у медіації на умовах взаємного добровільного волевиявлення.

Фахівцями визначаються суттєві переваги медіації над іншими методами вирішення конфліктів та спорів. По-перше, це – економія часу. По-друге, істотне зниження вартості процесу вирішення спору (наприклад, у порівнянні із судовим розглядом). По-третє, повна конфіденційність процесу медіації. По-п'яте, можливість збереження або відновлення ділових стосунків та взаємин з партнерами та колегами. По-шосте, можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому. Та, по-сьоме, гарантія виконання рішення у випадку успішної медіації [4].

Сам процес медіації складається з певних етапів, кожен з яких має свою мету і зміст. Такими етапами є: підготовка до медіації; вступна частина медіації; виклад питання сторонами; розв'язання проблеми; укладання та підписання медіаційної угоди. За справедливим твердженням науковців, для успішного проведення медіації необхідно, щоб перехід до наступного етапу відбувався після того, як досягнуто всі цілі на попередньому етапі [3; 5; 6].

За нашим переконанням, медіація, як альтернативний (позасудовий) метод вирішення конфліктів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора, має суттєві переваги та, враховуючи позитивний світовий досвід, може успішно застосовуватися у діяльності Національної поліції України.

Запровадження медіаційних практик у діяльність Національної поліції України потребує, перш за все, нормативно-правового та організаційного забезпечення. За нашим переконанням, запровадження медіаційних практик у діяльність Національної поліції України сприятиме реалізації положень Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1393-р, Плану заходів Національної поліції України з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, який затверджений наказом Національної поліції України від 3 червня 2016 р. № 466.

Важливим є визначення основних напрямів застосування медіаційних практик у діяльність Національної поліції України. Зокрема, напрямими використання поліцейської медіації є: діяльність підрозділів превентивної комунікації («поліції діалогу») щодо усунення конфліктних аспектів спілкування тощо; діяльність підрозділів ювенальної поліції щодо вирішення конфліктів «батьків та дітей», випадків булінгу тощо; діяльність дільничних офіцерів поліції щодо вирішення конфліктів між сусідами, членами подружжя, фактів «домашнього насильства» тощо; діяльність підрозділів роботи з персоналом (усунення корпоративних конфліктів, участь у проведенні службових перевірок тощо); діяльність первинних профспілкових організації в органах Національної поліції.

Крім цього, вбачається за доречне залучення поліцейських медіаторів до реалізації Стратегії відновлення цілісності України і деокупації Донбасу «Механізм малих кроків». Зокрема, при

реалізації такого кроку стратегії, як «Повернення переселенців», поліцейські медіатори спроможні бути залученими до вирішення проблем реадптації переселенців. Медіатори вирішуватимуть можливі конфліктні ситуації між: особами, що залишилися на тимчасово окупованих територіях та їх близькими, які стали вимушеними переселенцями; особами щодо спірних майнових питань; особами, які прибули з тимчасово окупованих території та мають конфліктні стосунки с оточенням. Враховуючи світовий досвід, поліцейська медіація може також застосовуватися в кримінальних провадженнях та справах з приводу адміністративних правопорушень. Зрозуміло, що цей перелік напрямів не є вичерпним і потребує подальших наукових розробок та обґрунтування. Одночасно потребує опрацювання і нормативно-правова база щодо запровадження медіаційних практик у діяльність Національної поліції України. Такими виступають:

-*Закони України*: Кримінальний кодекс України (в частині визначення видів кримінальних правопорушень, при вчиненні яких можливим є застосування медіації тощо); Кримінальний процесуальний кодекс України (в частині визначення підстав та порядку здійснення медіації у кримінальному провадженні); Кодекс України про адміністративні правопорушення (в частині визначення адміністративних правопорушень, при вчиненні яких можливим є застосування медіації тощо); Про Національну поліцію (в частині закріплення права Національної поліції здійснювати процедуру медіації тощо); Про запобігання та протидію домашньому насильству (в частині визначення підстав та порядку здійснення медіації).

-*Підзаконні акти*: Положення про Національну поліцію (в частині закріплення права Національної поліції здійснювати процедуру медіації тощо).

-*Відомчі нормативні акти*: Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції (в частині закріплення обов'язку сприяти процедурі поліцейської медіації тощо); Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (в частині закріплення обов'язку сприяти процедурі поліцейської медіації та здійснювати зазначену процедуру тощо); Інструкція про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану (в частині закріплення порядку використання процедури поліцейської медіації тощо).

За нашим переконанням, усвідомлення важливості і необхідності заходів, які пропонуються, при належному підході приведе до реальних позитивних результатів у запровадженні медіаційних практик у діяльність Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Албул С. В. До питання застосування медіаційних практик у діяльність Національної поліції України / С.В. Албул, С.Л. Дерев'янкін // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (25 березня 2019 р., м. Одеса). Одеса: ОДУВС, 2019. С. 132-133.
2. Курвуазьє Ф. Медиация в вопросах и ответах / Ф. Курвуазьє, Ж. Мириманов. Statkine: Женева, 2014. 28 с.
3. Мировой опыт медиации. URL: <https://promediator.by/history/mirovoi-opit-mediicii.html>.
4. Про медіацію [Електронний ресурс] : Проект Закону України від 27 березня 2015 р. № 2480. Електрон. дан. (1 файл). Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Christoph Besemer. Mediation. Vermittlung in Konflikten. Stiftung Gewaltfreies Leben, Koenigsfeld Werkstatt fuer Gewaltfreie Aktion, Baden, 1995. 174 S.
6. Traude Rebmann, Mediation, in: Friedensforum. 6/1990, S. 37-38.

ЗМІСТ

Авдєєва А. В. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ДІЯЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА.....	5
Албул С. В. ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	7
Андрієнко І. С. ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ЯК ВИД ПРИМИРНОЇ ПРОЦЕДУРИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	11
Бабанін С. В. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО НАБУТТЯ СТАТУСУ МЕДІАТОРА В УКРАЇНІ.....	15
Балтаджі П. М. ГУМАНІЗМ: ІДЕЯ, СВІТОГЛЯД, ПРИНЦИП ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ.....	18
Безпалова О. І. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ МЕДІАЦІЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ВИПАДКІВ НАСИЛЬСТВА У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	21
Берендєєва А. І. ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ.....	24
Боксгорн А. В. ПРАВОВАЯ ПРИРОДА СОГЛАШЕННЯ ПО РЕЗУЛЬТАТАМ МЕДІАЦІЇ.....	29
Бондар В. В. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ УКРАЇНИ.....	31
Будяченко О. М., Цапущел І. М. ЩОДО МЕДІАЦІЇ, ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ.....	33
Вайда Т. С., Кузнєцов О. І. ПРИМИРЕННЯ МІЖ ПОТЕРПІЛИМ І ПРАВОПОРУШНИКОМ ЯК ВИД МЕДІАЦІЇ В СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	36
Воробель У. Б. ВИМОГИ ЩОДО ОСОБИ МЕДІАТОРА: ДОСВІД ПОЛЬЩІ.....	40
Геращенко С. О. МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	47